

SPEEL GELIJK - NIVELLEER HET ONDERWIJSGEBIED

Beleidsaanbevelingen voor gelijke kansen in het onderwijs

Overeenkomstig met

IO6: Afstemming van sociale inclusie binnen school- en overheidsbeleid

2022

Imprint:

© Play Equal

Coördinator: Gemeente 's-Hertogenbosch

Partners: Nederland: Bossche Vakschool,

Koning Willem I College, Ondernemend Onderwijs Duitsland: Kreis Soest, Börde Berufskolleg

Oostenrijk: Steirische Volkswirtschaftliche Gesellschaft, PTS Leibnitz De publicatie is geschreven door leden van het project.

Project: Play Equal

Projectnummer: 2019-1-NL01-KA201-060343 's

Hertogenbosch, Soest, Graz, Leibnitz 2022 Lay-

out: STVG, Afbeeldingen: <https://pixabay.com/> (Gratis commercieel gebruik Geen beeldcredits nodig)

PREAMBULE

In dit beleidsdocument presenteren we beleidsaanbevelingen op basis van de (praktijk)ervaringen uit ons Erasmus+ project Play Equal in de periode 2019-2022.

Op basis van projectresultaten, onderzoek en ervaring komen we tot 10 aanbevelingen. Ze kunnen worden onderverdeeld in twee categorieën: Strategie en Proces. De aanbevelingen zijn aan iedereen gericht beleidsmakers op nationaal, regionaal en lokaal niveau, bij overheden, gemeenten en schoolbesturen die de uitdaging willen aangaan om ongelijkheid voor jongeren te veranderen.

Resultaten van Play Equal zijn te vinden op www.playequal.eu

INHOUDSOPGAVE

	BLADZIJDE
1. Invoering; het doel van Play Equal	5
2. Les geleerd	7
3. Aanbevelingen	12
4. Conclusie	19

1. INLEIDING; HET DOEL VAN SPEL GELIJK

ALGEMEEN DOEL

Het Erasmus Project Play Equal is ontstaan vanuit een groeiende bezorgdheid over gelijkheid in het onderwijs.

Ondanks decennia van beleid op zowel lokaal als nationaal niveau om gelijke kansen voor kinderen te creëren, neemt de ongelijkheid binnen het onderwijssysteem toe.

Dit is onaanvaardbaar omdat jongeren de changemakers van de toekomstige generatie zijn. Elk kind moet de kans en de middelen krijgen om zijn of haar volledige potentieel te bereiken, ongeacht de achtergrond, het opleidingsniveau van de ouders of hun financiële middelen. Als mensen gelijke kansen hebben om onderwijs en vaardigheden te verwerven, draagt dit bij aan het bevorderen van gelijke kansen op de arbeidsmarkt. Onderwijs is daarom het belangrijkste instrument om gelijke kansen en sociale integratie te bevorderen.

De doelgroep van het project zijn studenten in de leeftijd van 12-19 jaar met kansarme achtergronden en minder kansen in vergelijking met hun leeftijdsgenoten vanwege bijvoorbeeld economische obstakels of culturele verschillen. Play Equal richt zich op het bieden van tools op basis van onderzoek en pilots.

PARTNERS

Om deze specifieke en praktische doelen te realiseren, vormden we een coalitie van zeven overheidsorganisaties en scholen uit Oostenrijk, Duitsland en Nederland. De betrokken scholen bieden middelbaar onderwijs en beroepsopleidingen aan.

Partners van lokale en regionale overheden zijn: Gemeente 's-Hertogenbosch (Nederland), Steirische Volkswirtschaftliche Gesellschaft (Onderwijsinstelling, Oostenrijk) en Kreis Soest (regionale overheid, Duitsland). Scholen zijn Polytechnische Schule Leibnitz (Beroepsopleiding, Oostenrijk), Borde-Berufskolleg des Kreises Soest (beroepsopleiding, Duitsland), roc Koning Willem I College (beroepsopleiding, Nederland) en Bossche Vakschool (middelbare school, Nederland).

De partners vertegenwoordigen alle verschillende stakeholders.

WERKWIJZE

Wanneer we gelijke kansen en sociale integratie creëren en faciliteren, lossen we nadelen en

studenten een beter en gelijkwaardiger startpunt geven. We egaliseren het onderwijsveld en als resultaat kunnen studenten eigenaar worden van een succesvol doorlopend leertraject en dit zal een succesvolle overgang van school naar de wereld van werk (opleiding / werk / tertiair onderwijs) mogelijk maken. Het zal hen helpen op school te blijven en voortijdig schoolverlof aan te pakken. Talentontwikkeling helpt de leerling nieuwe competenties aan te leren, zelfvertrouwen te krijgen en zich thuis te voelen op school en in de gemeenschap.

RESULTATEN

Het project omvat zes resultaten (intellectuele output = IO), gericht op verschillende benaderingen om gelijkheid en inclusie te bevorderen.

- In IO1 we zijn begonnen met het verzamelen van onze **best practices** op het gebied van sociale inclusie. Alle scholen hebben methoden die in hun eigen omgeving succesvol zijn gebleken. Praktijken worden op een uniforme manier beschreven om ze toegankelijk te maken voor gebruik door andere scholen; uit
- In IO2 deze best practices hebben we key-succesfactoren afgeleid; resulterend in een tool voor het in **kaart brengen en een tool voor het stellen van doelen** om het proces te begeleiden om sociale inclusie in de organisatie te verbeteren;. presenteert een **leidraad** voor het co-creëren van **educatieve**
- IO 3 **samenwerking** tussen school en ouders;
- IO 4 resulteerde in een **blauwdruk voor het combineren van formele en niet-formele methodieken** om in te leren op een doorlopend traject; leerde ons hoe je een **hackaton organiseert**; een creatieve
- IO5 manier om nieuwe oplossingen op tafel te brengen; betreft een **beleidsnota** met aanbevelingen op basis van projectresultaten.
- IO6

BELEIDSDOCUMENT

Met Play Equal (P19) creëerden we een kans om op een diepgaande manier te werken aan gelijke kansen voor jongeren in een educatieve context; op basis van theoretische feiten en inzichten uit deskresearch ontwikkelden we tools en handleidingen voor praktisch gebruik. Deze resultaten en ervaringen worden overgebracht naar een paper waarin we ons richten op de ontwikkeling van beleidshervormingen voor scholen en lokale overheden om de ontwikkeling van sociale insluiting aan te sluiten en te vergemakkelijken en gelijke kansen te creëren voor jonge, kansarme studenten binnen de gemeenschap. De initiatiefnemer van Play Equal, de gemeente 's-Hertogenbosch, wil de opbrengst van de buzz die ontstaat met PE-19 overmaken om de ongelijkheid in onderwijs en mogelijkheden te veranderen. Door het creëren van een gelijk speelveld voor alle jongeren wordt talentontwikkeling en eigenaarschap voor kansarme leerlingen gestimuleerd.

Deze intellectuele output zal een beleidsdocument creëren op basis van sleutelprincipes die transnationaal overdraagbaar zijn. De beleidsnota zal gebaseerd zijn op geleerde lessen. We gebruikten ons werkproces en de ontwikkelde tools als uitgangspunt om te leren; zowel retrospectief als toekomstig georiënteerd.

Tijdens het werken aan Play Equal bestudeerden we het werk van anderen, wisselden we onze eigen overtuigingen en praktijken uit en ontwikkelden we nieuwe hulpmiddelen die we in onze scholen gebruikten. In de discussie binnen de onderwijscontext en vooral bij het gebruik van de nieuwe tools hebben we veel geleerd. We delen graag onze ervaringen door de resultaten te delen; de intellectuele resultaten van het project. Maar we denken ook graag na over het werken met deze resultaten, wat resulteert in aanbevelingen voor samenwerkende partners, maar ook voor scholen en overheidsinstellingen afzonderlijk.

Om inzicht te krijgen in de context waarin beleid tot stand komt, hebben we een deskresearch gedaan naar wetgeving: het wettelijk kader dat ten grondslag ligt aan het beleid rond gelijke kansen en inclusie. Aangezien ons samenwerkingsverband de brede ervaring heeft van middelbare scholen, beroepsopleidingen, gemeenten en regionale overheden in drie Europese landen, zijn we begonnen met een uitgebreide deskresearch naar het internationale juridische kader op Mondial en Europees niveau. Vervolgens gaan we in op regelgeving op landelijk niveau, zowel voor overheidsorganisaties als voor onderwijsinstellingen.

2. GELEERDE LESSEN

In dit hoofdstuk beschrijven we eerst kort welke resultaten we hebben bereikt bij het werken aan de vijf Intellectuele Outputs en de deskresearch naar het wettelijk kader.

Vervolgens bespreken we welke implicaties deze resultaten kunnen hebben voor beleidsrichtlijnen; zowel voor overheidsorganisaties als voor onderwijsorganisaties.

Met Play Equal werkten we aan zes aspecten van sociale inclusie of ongelijkheid in het onderwijs, resulterend in intellectuele output. De beleidsnota is gebaseerd op de resultaten en ervaringen van het werken aan deze outputs. Een korte beschrijving van de outputs zal de geleerde lessen toelichten en, indien van toepassing, de samenhang met hun betekenis voor het beleid.

Intellectuele output 1: Best practices van programma's voor gelijke kansen op scholen

Het product van deze output is een verzameling voorbeelden, methodieken, leermogelijkheden etc. en hun haalbaarheid op school en in (externe) netwerken rond jongeren.

Deze verzameling vormt enerzijds de basis voor de mapping tool die het resultaat is van intellectuele output 2 maar is ook nuttig leesvoer voor iedereen die betrokken is bij het lesgeven en werken met jongeren.

In totaal hebben we 14 best practices beschreven. De trainingen en workshops die je in deze collectie vindt variëren van korte interventies tussen de lessen door tot gestructureerde trainingen van meerdere dagen achter elkaar.

De inhoud is didactisch verwerkt en elk voorbeeld wordt gepresenteerd in hetzelfde formaat voor eenvoudige toegankelijkheid en bruikbaarheid.

De lessen die uit het bureauonderzoek zijn getrokken, zijn

- Het zoeken naar goede praktijken in de regio's heeft de samenwerking op school en daarbuiten bevorderd school;
- De deskresearch heeft de gemeenschappelijke theoretische en praktische achtergrond van de
het onderwerp van projecten.

Intellectuele output 2: tool voor het in kaart brengen van gelijke kansen

Het werk in intellectuele output 2 bouwt voort op de uitkomsten van intellectuele output 1 en vormt toepasbare instrumenten voor het vastleggen van de status van scholen met betrekking tot de essentiële criteria voor gelijke kansen en sociale inclusie in school en onderwijs, voor het stellen van doelen voor verbetering en optimalisatie als maar ook voor de evaluatie van de effecten van maatregelen in het kader van schoolontwikkeling.

Het belangrijkste resultaat is een Mapping Tool gebaseerd op feedback van deelnemende scholen in Duitsland, Nederland en Oostenrijk. Ze hebben verschillende best practices en 15 sleutelfactoren voor succes geïdentificeerd

zijn het meest essentieel om bij te dragen aan het verbeteren van gelijke kansen en sociale integratie op scholen.

In een gemeenschappelijk actieonderzoek werden de essentiële dimensies en velden voor gelijke kansen in het onderwijs op scholen gespecificeerd en geëvalueerd voor het formuleren van descriptoren om de succesfactoren voor conclusies te beschrijven.

Het resultaat is een drietraps Mapping Tool die 15 sleutelsuccesfactoren, 34 indicatoren en toegewezen descriptoren bevat om de mogelijkheid te bieden voor een snelle en efficiënte zelfevaluatie, verdere ontwikkeling en evaluatie op de eigen school over het onderwerp "Gelijke Kansen en Sociale Inclusie".

De drie fasen zijn

- Eerste zelfevaluatie, beoordeling van de status en reikwijdte van de handelingsmogelijkheden
- Hieruit afgeleide concrete doelstellingen op geselecteerde actierterreinen en bepaling van maatregelen
- Evaluatie en evaluatie van de resultaten van genomen maatregelen

De tool voor het in kaart brengen moet worden gebruikt als basis voor het gezamenlijke ontwikkelingsdiscours op de schoollocatie, waarbij alle belangrijke deelnemers en betrokkenen worden betrokken.

Bovendien bieden de tool voor het in kaart brengen en de bevindingen van de toepassing ervan basisprincipes en hints voor verder werk op het gebied van intellectuele output 3 – Partnerschap met ouders en intellectuele output 4 – Blauwdruk die formeel en niet-formeel leren combineert.

Uit de toepassing van deze mapping tool op de geïntegreerde scholen kunnen de volgende conclusies worden getrokken: • De factoren, indicatoren en descriptoren dekken alle relevante gebieden af die van belang zijn voor

- succesvolle gelijke kansen en sociale integratie op scholen;
- Op geen enkele school zijn al deze gebieden voldoende vervuld, de status verschilt per school School;
- Het behandelen en bespreken van alle factoren, indicatoren en descriptoren blijkt veel te zijn uitgebreider dan oorspronkelijk aangenomen;
- Hoe bedachtzamer en bewuster stakeholders en betrokkenen bij het inventarisatieproces worden betrokken, hoe constructiever en effectiever maatregelen en ontwikkelingen daaruit worden afgeleid;
- Op elke school zijn er actie- en verbetermogelijkheden op het eigen werkterrein; • Op geen enkele school kunnen alle uitdagingen die voortkomen uit de zelfevaluatie zonder worden opgelost samenwerking of externe ondersteuning;
- Het is niet handig om alle problemen tegelijk aan te pakken – het is noodzakelijk om prioriteiten stellen en stapsgewijze, betaalbare verbeterplannen ontwerpen.

Algemene richtlijnen voor beleidsmanagers afgeleid van onze resultaten zijn: • Het

cruciale werk om gelijke kansen en sociale integratie te verbeteren, moet worden gedaan bij de school zelf;

- De verantwoordelijkheid hiervoor ligt in principe bij de schoolleiding, het betrekken van alle noodzakelijke verantwoordelijkheden en betrokkenheid bij het personeel van de school is een voorwaarde voor succes;
- Het werk op de school kan alleen succesvol zijn voor zover de wettelijke, organisatorische en financiële randvoorwaarden het mogelijk maken, deze moeten in ieder geval worden nageleefd en zo goed mogelijk worden gebruikt;
- Daarnaast de politieke niveaus in de gemeente, in de regio, in provincies en in het rijk

worden opgeroepen om enerzijds scholen te ondersteunen en te begeleiden bij ontwikkelingsprocessen en anderzijds de randvoorwaarden te controleren in hoeverre ze doelgerichte ontwikkelingsprocessen mogelijk maken;

- De omstandigheden variëren in de partnerlanden en andere EU-landen, dus dat moet ook zo zijn geïnterpreteerd en gebruikt afhankelijk van de nationale randvoorwaarden.

Aangezien de regelgeving per land verschilt, zijn specifieke richtlijnen voor partnerlanden:

Voor Oostenrijk

- In de zin van de nationale rechtsorde moet worden nagegaan welke ondersteuning, begeleiding, eventueel ook verandering op welk niveau nuttig en mogelijk is; • Naast de verantwoordelijkheid van de schoolleiding op de ene schoollocatie (of scholengroep) is vooral de betreffende onderwijsregio van belang; • Schoolontwikkeling in de onderwijsregio wordt op verantwoorde wijze geïnitieerd en begeleid door de regionale schoolkwaliteitszorg, die moet worden meegenomen in het proces; • Tegelijkertijd heeft de regionale schoolkwaliteitszorg de taak om de

schoollocatie (of scholengemeenschap) zo goed mogelijk in haar werk;

- Verdere zorgen dienen ook op gepaste wijze te worden gericht aan de directie van de onderwijsregio, aan de Directie Onderwijs, alsook aan eventuele samenwerkingspartners buiten de school.

Voor Duitsland

- Gelijke kansen moeten actief worden nagestreefd;
- Volgens recent academisch onderzoek is in Duitsland een succesvolle opleiding nog afhankelijk op factoren als herkomst of welvaart (Bildungsbericht 2022);
- De bevindingen van Play Equal zijn bedoeld voor scholen om zelf hun huidige situatie te beoordelen en hoe ze dat kunnen doen het onderwijs voor alle studenten verbeteren;
- Het algemene resultaat van PE zou ook een impact moeten hebben op de schoolautoriteiten en zou dat ook moeten doen effect hebben op leerplannen.

Voor Nederland

- Nederlandse scholen hebben een grote vrijheid om hun eigen schoolontwikkeling in te richten. De school de directie kan dit opnemen in de schoolplannen.
- Het hoort ook op de agenda van de Medezeggenschapsraad en de leerlingenraad omdat het gaat om de lesinhoud, de organisatie en de schoolcultuur.

Intellectuele output 3: Richtlijn voor partnerschap tussen ouders en school

Het product van deze intellectuele output vormt een leidraad voor het bouwen van educatieve partnerschappen tussen scholen en ouders, met een lijst van wel en niet doen.

De invloed van ouders gaat verder dan de leerprestaties. Het heeft ook invloed op sociaal gedrag, doorzettingsvermogen en probleemsituaties in de klas. Ouderbetrokkenheid draagt bij aan een positieve houding ten opzichte van andere mensen en leren. Het activeren van ouders zal resulteren in betere onderwijskansen voor leerlingen.

Ouderbetrokkenheid is de betrokkenheid van ouders bij de opvoeding en opvoeding van hun kind, zowel thuis als op school. Daar hoort ook de ouderparticipatie bij. Dat wil zeggen, de actieve deelname van ouders aan schoolactiviteiten. Maar hoe gaan we van (minimale) betrokkenheid uit

ouders tot een educatieve samenwerking tussen school en ouders. De invloed van ouders gaat verder dan opvoeding. Het heeft ook invloed op sociaal gedrag, doorzettingsvermogen en probleemsituaties in de klas.

Ouderbetrokkenheid draagt bij aan een positieve houding ten opzichte van andere mensen en leren. Ouderbetrokkenheid is de betrokkenheid van ouders bij het onderwijs van hun kind, zowel thuis als op school.

Om een goed beeld te krijgen van hoe werken met ouders er in de deelnemende regio's uitziet, startte IO3 met een gedegen deskresearch. Hier presenteert de lezer de nationale of regionale wetgevingen in de partnerlanden, hoe het werk met ouders is geregeld. Als u vraagt of de betrokkenheid van ouders bij het schoolleven wettelijk bindend is, ja, dat is het, in Nederland, Oostenrijk en Duitsland.

Maar waar gaan we heen vanaf hier? Dat wil zeggen, waar de verzamelde voorbeelden uit school en buitenschoolse samenwerking met ouders een antwoord op kunnen geven. De voorbeelden zijn wederom didactisch verwerkt in een vergelijkbaar formaat voor een betere leesbaarheid.

Richtlijnen voor scholen

- Het werken met ouders is in elk partnerland geregeld, handel ernaar;
- Ouders een actieve rol geven om het schoolleven voor hun kind en anderen te verbeteren;
- Als de school samenwerkt met externe instellingen, moeten ook de ouders worden betrokken;
- Actieve ouders verbeteren vaak ook hun relatie met de school als instelling;

Intellectuele output 4: blauwdruk voor het combineren van formeel en niet-formeel leren in een doorlopend traject

Het resultaat in Intellectuele output 4 is een blauwdruk die scholen en leraren ondersteunt bij het gebruik van niet-formele en informele manieren van leren naast het formele onderwijs om gelijke kansen en sociale inclusie te bevorderen, resulterend in een doorlopend leertraject.

Deze blauwdruk is gebaseerd op een enquête in alle partnerlanden, onder de getroffen studenten zelf.

Er is bepaald waar studenten competenties verwerven en op welke manier; formeel, niet-formeel of informeel.

Basiscompetenties – taal, rekenen, omgaan met digitale hulpmiddelen / speciale interesses / persoonlijke competenties – zijn onderzocht.

Uit de resultaten zijn handelingsrichtlijnen – een blauwdruk – afgeleid, die leerkrachten ondersteunen om die leergebieden die niet direct met school te maken hebben mee te nemen in de ontwikkelingsprocessen van jongeren: leefomgeving, vrije tijd, persoonlijke interesses, leeftijdsgenoten, sociale media enz.

Bewustwording van het belang en de dimensie van niet-formeel en informeel leren varieert tussen partnerlanden, individuele schooltypes en schoollocaties. Consequent kan gesteld worden dat de mogelijkheden die de combinatie van formeel leren met andere benaderingen uit de leef- en belevingswereld van leerlingen biedt, een enorm ontwikkelingspotentieel vertegenwoordigen.

Hieruit wordt informatie afgeleid voor zowel scholen, schooldirecties en leraren – deze zijn samengevat in de Blauwdruk – als voor politieke leiders op verschillende niveaus, die afhankelijk van landelijke en regionale omstandigheden moeten worden geïmplementeerd.

Richtlijnen voor beleidsmanagers

- Creëer fundamenteel bewustzijn van het belang van formeel, non-formeel en informeel
Aan het leren;
- Verzamel, gebruik en implementeer wetenschappelijk bewijs en praktijkervaring op het gebied van leren strategieën van jongeren;
- Scholen en leerkrachten aanmoedigen om het leren van jongeren buiten de school om te gaan en dit zo goed mogelijk te combineren met formeel onderwijs; • Verminder of elimineer bureaucratische hindernissen voor het gebruik van buitenschools leren; • Actief de samenwerking tussen scholen en buitenschoolse actoren ondersteunen; • Zorg voor middelen voor samenwerking en overkoepelende leervormen; • Gebruik vormen van prestatiebeoordeling voor jongeren die niet alleen rekening houden met en
formele aspecten beoordelen, maar ook ontwikkelingen die de gehele persoonlijkheid van studenten betreffen meenemen in de beoordelingen;
- Maak dit onderdeel van een breed en meerjarig programma waarin meerdere stakeholders aan bod komen verantwoordelijkheid.

Intellectuele output 5: Hackaton om jongeren te betrekken bij maatschappelijke uitdagingen

De definitie van een hackathon is: 'een evenement waarin teams van deelnemers non-stop werken om in korte tijd tot oplossingen te komen voor aangedragen cases.' Een hackaton kan een dagdeel of meerdere dagen duren.

Onze hackathon is gebaseerd op het idee dat we jongeren willen laten nadenken over oplossingen voor complexe vraagstukken. In Play Equal oefenen we met het organiseren van een hackathon om zo een blauwdruk te creëren die als voorbeeld kan dienen voor organisaties die jongeren actief en creatief willen betrekken bij het thema gelijke kansen.

Scholen hebben een aantal uitdagingen. In de eerste plaats is er een opdracht om jongeren te betrekken bij maatschappelijke uitdagingen. Deels is dat het geval in de bestaande schoolprogramma's, maar deels hangt dit samen met de dagelijkse realiteit. Jongeren leren een mening te vormen en mee te doen in de samenleving. Een andere onderwijstaak is het aanleren van vaardigheden die het mogelijk maken om actief mee te doen.

Verder is elke school zich ervan bewust dat ze niet alleen voor jongeren werken maar ook met jongeren werken. Zeker wanneer een thema als sociale inclusie niet alleen wordt gezien als iets dat met passende regelgeving verbeterd kan worden, maar ook een gunstig schoolklimaat (omgaan met elkaar in de school) vereist, is de inbreng van leerlingen onontbeerlijk. Zij zijn niet alleen een belangrijke actor, maar vaak ook ervaringsdeskundigen.

In een hackathon komen resultaatdoelen samen in een creatieve, innovatieve en hackathon werkvorm. De resultaten van een hackathon zijn op individueel niveau van de deelnemers maar ook op schoolniveau omdat de gegenereerde ideeën en plannen onderdeel kunnen zijn van de hele schoolorganisatie.

Richtlijnen voor scholen

- Zoeken naar manieren om studenten actief te betrekken; als vraagbaak en expert door beleving;
- Zet het thema schoolklimaat op de agenda, naast regelgeving;

- Maak ruimte in de curricula voor verschillende leerstrategieën en methodieken. Dat maakt veel positieve energie los, ook voor docenten. Oog hebben voor een innovatieve leeromgeving.

3. AANBEVELINGEN

Op basis van projectresultaten, onderzoek en ervaring komen we tot 10 aanbevelingen. Ze kunnen worden onderverdeeld in twee categorieën: Strategie en Proces. De aanbevelingen zijn gericht aan alle **beleidsmakers op** nationaal, regionaal en lokaal niveau, bij overheden, gemeenten en schoolbesturen die de uitdaging willen aangaan om ongelijkheid voor jongeren te veranderen.

Strategie

1. Zorg voor een integrale aanpak

Beleidsmakers moeten samen met alle partners integraal en systematisch werken aan gelijkheid.

Ongelijkheid komt voort uit vele omstandigheden. Voor een succesvolle aanpak zijn de inspanningen vanuit verschillende beleidsterreinen nodig.

We hebben steeds gemerkt dat het thema Gelijke Kansen nauwelijks uitleg behoeft.

Iedere professional die wij spraken kent uit de eigen werksituatie veel voorbeelden van situaties waarin ongelijkheid bestaat. Hoewel het tegengaan van gelijkheid en het bevorderen van inclusie overall hoog op de agenda staan, is het niet altijd eenvoudig om dit te implementeren.

Een tweede ervaring is dat gelijke kansen een wijdverbreid thema is. In ons project lag de focus op de school en op leerlingen die vanwege hun sociale achtergrond een grotere kans op ongelijkheid hebben. Dit neemt niet weg dat er veel zaken zijn die niet direct onze aandacht hadden, maar wel van groot belang zijn. Denk aan studenten die we niet direct als kansarm zien, maar die door omstandigheden waarvan we ons niet bewust zijn ook een dreigend risico op ongelijkheid lopen. Denk ook aan factoren die op schoolniveau niet direct merkbaar zijn, maar in de thuissituatie, in de buurt of in een sociale omgeving plaatsvinden en een directe relatie hebben met kansenongelijkheid: sociaal-economische situatie van ouders, armoede, gezondheid, racisme, huisvesting, onveilige thuissituatie en mogelijkheden om te sporten.

Dit vraagt om een integrale aanpak. De overheid moet samen met alle partners integraal, planmatig en jarenlang werken aan gelijkwaardigheid. Alleen dan hebben de inspanningen van de scholen of andere organisaties zin. Ook scholen moeten werken met een integrale aanpak.

Het noodzakelijke integrale en planmatige beleid kan worden bevorderd door aan te sluiten bij lopende projecten die mondiaal, Europees, nationaal, regionaal of lokaal worden uitgevoerd. Denk in dit verband aan de inspanningen voor gelijke behandeling vanuit beleid voor inclusie, gezondheid, inkomen, huisvesting, sociale ontwikkeling, armoede, diversiteit, vluchtelingen en kwetsbare mensen in het algemeen. In verschillende fora zijn er inspanningen die voortkomen uit de SDG's, mensenrechten of kinderrechten. Samenwerking kan zorgen voor meer aandacht voor het thema en voor het bundelen van mensen en middelen, waardoor een betere en duurzame impact ontstaat.

2. Kies voor een langetermijnaanpak

Ongelijkheid bestrijden vraagt om een blijvende aanpak met blijvende aandacht voor gelijke kansen en sociale integratie.

Een reden om voor het thema gelijke kansen te kiezen, is dat er lokaal, nationaal en internationaal steeds meer aandacht voor komt. Bij de start van het project werd duidelijk dat we grote verbeteringen konden verwachten door samenwerking en koppeling met bestaande projecten.

Tijdens de COVID-crisis werd duidelijk dat het probleem van gelijke kansen is verergerd.

Juist in deze tijd vonden de jongeren die al in een achterstandssituatie zitten het nog moeilijker om volwaardig mee te doen. Gelukkig werd dit algemeen erkend.

Zowel gemeenten als scholen werden tijdens en na de crisis echter geconfronteerd met een veelheid aan nieuwe of verhevigde problemen bij jongeren. Denk aan leerstoornissen, sociaal isolement, moeilijke of gevaarlijke thuissituatie, ontwikkelingsachterstand, toegang tot online leerfaciliteiten, lichamelijke en geestelijke gezondheid, gebrek aan beweging, financiële problemen, etc.

Vooraf bij het werken met de mapping tool (intellectuele output 2) zagen we dat er verschillende aspecten van ongelijkheid in een organisatie zijn die om een aanpak vragen. Ongelijke kansen zijn vaak het gevolg van situaties die al lang bestaan. Veel organisaties en professionals hebben tijd nodig om zich bewust te worden van aspecten die van invloed zijn op gelijke kansen en om goede interventies te doen. Het bereiken van duurzame impact vereist niet alleen een zorgvuldige planning, maar ook een lange adem.

3. Innovatie moet verankerd zijn

Innovatieve projecten moeten planmatig worden uitgevoerd als onderdeel van de normale werkzaamheden met voldoende capaciteit en financiering

We merkten dat het thema gelijke kansen en de gekozen projectaanpak veel steun kregen van onze partners. Er was nauwelijks uitleg nodig over het gekozen thema en de aanpak. In de gemeentelijke organisatie van 's-Hertogenbosch is al op verschillende manieren aandacht voor gelijke kansen. Daarom is besloten om samen met lokale en internationale partners innovatie te versterken.

We merken echter ook dat inspanningen altijd meer tijd kosten dan voorzien. Daarbij kwamen de gevolgen van Covid-19 en de bijbehorende lockdowns. Omdat het in de scholen niet mogelijk is om hier tijd voor vrij te maken, is verlenging van het project aangevraagd en toegekend. Hierdoor was de doorlooptijd van Play Equal bijna 3 jaar.

Achteraf kunnen we concluderen dat zo'n grote inzet in een moeilijke tijd alleen tot een goed resultaat leidt als aan een aantal randvoorwaarden is voldaan. Zo moeten interne en externe partners zich volledig inzetten en op de hoogte zijn van de uit te voeren werkzaamheden en de bijbehorende capaciteit. Maar bovenal moet het onderwerp ingebed zijn of worden in bestaande ontwikkelingen. Zo wordt er aan gewerkt

innovatie doe je niet extra of bovenop de reguliere werkzaamheden, maar is een keuze die de organisatie maakt ter versterking van het eigen beleid. Met andere woorden: werk met werk maken.

Innovatie en vooral het werken aan een breed thema als sociale inclusie vindt zijn basis in wetgeving op verschillende niveaus. In het deskresearch naar wet- en regelgeving hebben we geconstateerd dat er veel regelgeving is die kan helpen bij het doorvoeren van een verandering. Het is belangrijk om te weten waar verantwoordelijkheden liggen en waar ruimte is voor beleid. Het is een uitdaging om wetgeving en de daaruit voortvloeiende programma's te gebruiken om de eigen doelen te bereiken. Daarnaast zijn er mogelijkheden om extra middelen in te zetten, een netwerk op te bouwen en kennis te delen.

Wanneer je samenwerkt aan een project waarvan de resultaten en ervaringen in lijn zijn met regulier beleid, komt het project niet op een laag pitje te staan als er noodzakelijke keuzes moeten worden gemaakt in de verdeling van capaciteit. Innovatie en internationale samenwerking zijn dan ook geen vrije keuze, maar behoren tot de reguliere werkzaamheden.

Bovendien moeten innovatieve projecten ook planmatig worden uitgevoerd. Denk hierbij aan het stellen van prioriteiten en het beschikbaar stellen van capaciteit.

4. Combineer formeel, niet-formeel en informeel leren

Creëer juridische, structurele en strategische voorwaarden om formeel leren te combineren met niet-formeel en informeel leren in het onderwijsproces van jongeren

Het bewustzijn van het belang en de dimensie van niet-formeel en informeel leren varieert tussen partnerlanden, individuele schooltypes en schoollocaties. Consequent kan worden gesteld dat de mogelijkheden die worden geboden door formeel leren te combineren met andere benaderingen uit de leef- en belevingswereld van leerlingen een enorm ontwikkelingspotentieel vertegenwoordigen.

In het kader van het project Play Equal hebben de zelfevaluaties van scholen, de daarop gebaseerde schoolontwikkelingsprocessen en de enquêtes onder leerlingen hier duidelijke aanwijzingen voor gegeven.

Dit biedt houvast voor zowel scholen, schooldirecties en leerkrachten - deze zijn samengevat in de Blauwdruk in Intellectuele output 4 - als voor politieke besluitvormers op verschillende niveaus, die moeten worden uitgevoerd afhankelijk van de nationale en regionale omstandigheden.

Voor politieke besluitvormers resulteert dit in concrete aanbevelingen om een fundamenteel bewustzijn te creëren van het belang van formeel, niet-formeel en informeel leren en om wetenschappelijk bewijs en praktische ervaring te verzamelen, te gebruiken en te gebruiken over het onderwerp "hoe jongeren leren".

Bovendien moeten scholen en leerkrachten worden aangemoedigd om het leren van jongeren buiten de school om te gaan en dit zo goed mogelijk te combineren met formeel onderwijs. Bureaucratische belemmeringen voor het gebruik voor buitenschoolse educatie moeten worden verminderd of weggenomen. Samenwerking tussen scholen en buitenschoolse actoren moet actief worden ondersteund en middelen voor samenwerking en transversale vormen van leren moeten beschikbaar worden gesteld.

Verder moeten er vormen van prestatie-evaluatie voor jongeren worden ontwikkeld en gebruikt, die niet alleen formele aspecten in ogenschouw nemen en beoordelen, maar ook ontwikkelingen betrekken die de gehele persoonlijkheid van leerlingen in de beoordelingen betrekken.

5. Betrek belanghebbenden als gemeenschap

Betrek al het relevante onderwijzend en ondersteunend personeel, evenals personen buiten de school, bij onderwijs-, leer- en persoonlijke ontwikkelingsprocessen. Betrek ouders erbij en realiseer een verbinding tussen school, thuis en buurt

Het bevorderen van gelijke kansen is een zeer breed onderwerp dat een lange adem en wilskracht vereist. Een onderwerp dat te veelomvattend is voor een school, een gemeente of een regio alleen. Ook wanneer je de onderwijsinstelling als locatie en plaats van handelen neemt, is het noodzakelijk om samen te werken met stakeholders. Dit vereist een sterke verbinding met overheidsinstellingen, maar ook met onderzoekers, maatschappelijke organisaties en andere scholen. Alleen een ketensamenwerking tussen netwerkpartners kan leiden tot significante en langdurige verbeteringen. Op lokaal of regionaal niveau moet een gemeenschap ontstaan waar belanghebbenden elkaar ontmoeten, helpen en samen activiteiten uitvoeren. Dit is een vruchtbare aanpak wanneer er sprake is van maatschappelijke veranderingen en uitdagingen.

Jongeren hebben veel meer interesses, waarschijnlijk vaardigheden, dan in de normale schoollessen aan de orde komen. Jongeren leren ook op andere leerplekken, buiten school, in hun vrije tijd, in het gezin, bij vrienden, op stages, op niet-formele en informele manieren. Competenties en vaardigheden die jongeren buiten school opdoen en gebruiken, kunnen een doorslaggevende bijdrage leveren aan het gevoel van eigenwaarde, zelfredzaamheid en zelfvertrouwen.

Onderwijzen en leren op school moet daarom het verwerven van buitenschoolse competenties op een gerichte en nuttige manier omvatten en ondersteunen. Daartoe moeten contacten en samenwerking tussen binnen- en buitenschoolse leerplekken en leervormen zo goed mogelijk worden ontwikkeld en benut. Hoe diverser en diverser een leerlingenpopulatie van een school is, des te essentiëler en effectiever deze benaderingen zijn om gelijke kansen en sociale inclusie na te streven en te bereiken.

Een community-based programma biedt veel kansen. Het werk aan het verzamelen van best practices en het werken met mappingtools voor zelfevaluatie, het stellen van doelen en evaluatie bleek waardevol te zijn binnen het netwerk. Geen enkele school is in staat om in haar eentje iets aan ongelijkheid te veranderen.

Jongeren ontwikkelen zich niet alleen in de lessen of in een schoolcontext. In intellectuele output 4 ontwikkelden we een blauwdruk om de wereld van school te verbinden met de buitenwereld. In 's-Hertogenbosch is in 2020 gestart met een brede aanpak van gelijke kansen, in een community-based programma. Dit zorgt voor permanente aandacht voor gelijke kansen, overigens in samenhang met de thema's die nader worden genoemd.

Elke school heeft een relatie met ouders, ook zij maken deel uit van de gemeenschap. In elk land is participatie van ouders onderwerp van wetgeving, maar er is ook veel ruimte om op andere manieren verbinding te maken. In intellectuele output 3 ontwikkelden we een gids voor educatieve samenwerking met ouders, inclusief richtlijnen voor focusgroepen om het juiste gesprek te voeren.

6. Maak gebruik van data en wetenschappelijke inzichten

Gebruik van kennis uit internationale en nationale bronnen helpt om efficiënt en effectief te kiezen methoden

In het deskresearch werd duidelijk dat er veel data beschikbaar zijn die ons kunnen helpen om de inspanningen te richten zodat er goede resultaten worden behaald. Op internationaal niveau zijn rapporten van de OESO (Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling) belangrijk, evenals de rapporten over kinderrechten en onderwijs. Ze worden vaak gebruikt bij de ontwikkeling van nationale programma's. Ook op landelijk niveau zijn er veel gegevens beschikbaar. Een belangrijke bron van informatie zijn de onderwijsrapportages die niet alleen ingaan op leerprestaties, maar ook op bevorderende en belemmerende factoren. In Oostenrijk is vooral de Chance Index van belang, in Nederland wordt data-acquisitie gepromoot via de Equal Opportunities Alliance.

Naast cijfermatige informatie is er ook veel bekend over de achtergronden van sociale inclusie en bewezen effectiviteit van programma's die hierop gericht zijn. Vooral op het gebied van onderwijs is veel informatie beschikbaar. Om die reden zijn we een aantal intellectuele outputs gestart met een deskresearch. Zij vormden de basis voor onze ontwikkelde tools. Op bescheiden schaal deden we zelf onderzoek met studenten; dit was het geval met intellectuele output 4, waar we vragenlijsten gebruikten om inzicht te krijgen in de manier waarop jongeren leren, binnen en buiten school.

7. Leg de verantwoordelijkheid bij de school

De gekozen aanpak moet passen bij een organisatie en dus maatwerk zijn.

Binnen een wettelijk kader is en blijft de school eigenaar van een aantal zaken. Sociale inclusie is een belangrijke maatschappelijke uitdaging en een school heeft haar eigen verantwoordelijkheid om beleid te voeren. De gekozen aanpak moet passen bij een organisatie en dus maatwerk zijn.

Projectervaringen met de mapping tool uit intellectuele output 2 geven duidelijk aan dat de verschillen tussen scholen groot zijn. Scholen moeten de ruimte krijgen maar vooral ook de ruimte voelen om eigen verbeterplannen uit te voeren. Activiteiten zijn zowel op het niveau van de organisatie en de curricula als op het niveau van het schoolklimaat. Dit vraagt commitment van de schoolleiding en van de medewerkers.

8. Betrek jongeren erbij

Hun standpunten zijn betekenisvol voor professionals. We moeten manieren vinden om meer en beter gebruik te maken van de bijdrage van jongeren.

Een school is een uitstekende omgeving om de talenten van jongeren te ontwikkelen en te begeleiden naar hun plaats in de samenleving. Veranderingstrajecten die leerlingen en studenten direct raken, worden echter niet altijd samen met jongeren voorbereid en uitgevoerd. Wettelijk is de medezeggenschap van leerlingen geregeld, dit hebben we onderzocht in de verschillende projectlanden. Maar ook hierin zijn grote verschillen mogelijk.

Een aantal keren hebben we jongeren actief bij ons project betrokken. Door middel van vragenlijsten voor intellectuele output 4 zijn jongeren bevroegd, de resultaten zijn verwerkt in de blauwdruk. Intellectuele output 5, de hackathon, is gebaseerd op het idee dat we de input van jongeren nodig hebben om een goed antwoord te vinden op het probleem van ongelijkheid binnen de school. Om zo'n complexe kwestie aan te pakken, zijn de suggesties van jongeren waardevol. Ze zijn soms experts door

ervaren, maar ze kijken ook op een andere manier naar de situatie. Vooral wanneer ze worden uitgedaagd om vrij en creatief te denken, kan dit tot waardevolle ideeën leiden. Een tweede doel is dat het goed is om jongeren actief te betrekken bij maatschappelijke vraagstukken.

Proces

9. Investeer in peer-to-peer leren

Samenwerken werkt het beste als mensen elkaar kennen en gemakkelijk de telefoon pakken om snel antwoord of een sparringpartner te vinden

In contacten tussen leeftijdsgenoten, bijvoorbeeld docenten onderling, worden ervaringen zo praktisch mogelijk uitgewisseld, ook met ruimte voor minder geslaagde activiteiten. In de Harvest-sessie hebben we schoolmedewerkers laten kennismaken met het werken met de mapping tool. Mensen die zelf met de tool hebben gewerkt, hebben kort uitgelegd hoe de tool tot stand is gekomen en wat de achterliggende ideeën zijn. De nadruk lag echter op het vertellen hoe het is toegepast op een school of andere organisatie. Leraren die de nieuwe tool op hun school hadden gebruikt, waren dan ook overtuigend in hun presentaties en ook eerlijk over verbeterpunten of zaken die minder goed uitpakten.

Het project ging voortvarend van start met een inspirerende Kick Off meeting waarin projectteamleden elkaar leerden kennen en plannen uitrolden. Door allerlei (externe) redenen zijn er veel personele wisselingen geweest, vooral bij de gemeente 's-Hertogenbosch. Hierdoor is enige vertraging ontstaan. Het is belangrijk om tijd te nemen voor een goed introductieprogramma en nieuwe kennismakingen met partners. Samenwerken werkt immers het beste als mensen elkaar kennen en gemakkelijk de telefoon pakken om snel een antwoord te vinden.

Hoewel het goed is om een nieuwe aanpak te baseren op data en wetenschappelijke inzichten, is het vooral waardevol om onderling in gesprek te gaan. Tijdens de uitvoering van de verschillende intellectuele outputs bleek dat in de reguliere werksetting veel vanzelfsprekend is. De begeleide gesprekken leidden tot nieuwe inzichten, bijvoorbeeld over de best practices; wat in je eigen organisatie gangbaar is, is voor een andere organisatie heel vernieuwend. Het is ook voorgekomen dat in een discussie bleek dat een voorgestelde best practice minder effectief was dan gedacht.

Op verschillende momenten hebben we gemerkt dat de dialoog en de bijeenkomsten mooie resultaten hebben opgeleverd. Een duidelijk voorbeeld hiervan is het werken met de bij IO2 ontwikkelde mapping tool. Er is een (online of papieren) vragenlijst ontwikkeld waarmee organisaties aan de hand van een aantal indicatoren kunnen aangeven hoe het staat met gelijke kansen binnen de eigen organisatie. Dit leidt tot een aantal keuzes op organisatieniveau waaruit activiteiten voortkomen. De mapping tool kan dan opnieuw worden gebruikt om te bepalen of er in de loop van de tijd veranderingen zijn opgetreden. Er is veel geïnvesteerd in de ontwikkeling van deze mapping tool en de bijbehorende goal setting tool.

Al snel bleek dat deze vorm van zelfevaluatie tot zeer goede resultaten leidde. Hoe de scores op de verschillende indicatoren uitpakten, werd minder relevant geacht. De gesprekken die onderdeel waren van het invullen van de scores bleken het belangrijkste resultaat. We daagden organisaties uit om de mapping tool te gebruiken in een multidisciplinair team. De mix van medewerkers met verschillende taken en functies bleken zeer interessante gesprekken te zijn. Dat leidde vaak tot levendige discussies, maar in alle gevallen tot nieuwe perspectieven en een scherpere kijk op zowel de positieve punten in de organisatie als de verbeterpunten.

10. Investeer in randvoorwaarden

Oplossingen voor het probleem van ongelijkheid vragen om een werkklimaat met openheid, veiligheid, vertrouwen en gelijkwaardigheid en aantrekkelijke vormen van communicatie, bij voorkeur live.

Dat bleek vooral tijdens de Harvest-sessie in 's-Hertogenbosch. We hebben gekozen voor een aantrekkelijk vormgegeven rapportage. Dit nodigt uit tot lezen en verspreiden onder collega's. Lange en saaie rapporten zullen waarschijnlijk ongelezen blijven. Ook het logo en de website van Play Equal zijn op deze manier tot stand gekomen; Na een inventarisatie bij toekomstige gebruikers hebben we gekozen voor een eenvoudig ontwerp van de website die snel de gevraagde informatie levert. Ook vinden we het belangrijk om namen en foto's te laten zien van iedereen die aan het project heeft meegewerkt; zo laten we zien dat het werk wordt gedaan door echte mensen die er trots op zijn projectmedewerker te zijn.

Het is belangrijk om mensen te verleiden tot een bijeenkomst; iedereen heeft drukke schema's en veel zaken verdienen prioriteit. Dat zagen we op de Oogstsessie waar tussentijdse resultaten werden gedeeld, maar ook op de slotbijeenkomst op 30 mei 2022 in 's-Hertogenbosch. Deelnemers zijn in de eerste plaats gasten.

Dit doen we door data en tijden zorgvuldig te kiezen; niet tijdens een toetsweek of op vrijdagmiddag.

Dan bent u op zoek naar een aantrekkelijke locatie die goed bereikbaar is en voldoende parkeergelegenheid heeft. Het programma moet uitnodigend zijn en daarom triggers bevatten zoals ervaringen van collega's, bekende sprekers. En natuurlijk moet de organisatie uitstekend zijn; met goede tijdwaarneming en catering. Anders doet niemand een tweede keer mee.

Daarbij is het ook belangrijk dat het programma elementen bevat van plezier en creativiteit. Online meetings dwongen ons om extra te investeren in aantrekkelijk programma-element als energizers en in het benutten van de mogelijkheden van tools als Jamboard en Mentimeter en door het houden van breakout-sessies. Dit zijn noodzakelijke elementen in het programma om deelnemers actief te betrekken maar ook vernieuwende middelen bij bijeenkomsten.

Dit was ook erg belangrijk voor het aantrekken van studenten voor de hackaton. Meedoen moet ook leuk zijn! Helaas hebben we de hackaton online moeten organiseren maar bij een echt live evenement zouden we aandacht hebben besteed aan de keuze van de locatie en de keuze van eten, drinken, muziek en andere aspecten van een goede sfeer. Het wedstrijdelement maakte het extra aantrekkelijk om aanwezig te zijn.

De beleidsaanbeveling is dan ook dat er aandacht is voor de waarde van gesprekken en communicatie en de noodzakelijke randvoorwaarden voor open discussies zoals tijd, openheid, veiligheid en gelijkwaardigheid.

Een goede werksfeer bleek noodzakelijk bij gesprekken over de eigen werkomgeving, zoals bij intellectuele output 2 (mapping tool), 3 (partnerschap met ouders) en 4 (pad tussen formeel en non-formeel leren). Directie en personeel bespraken verschillende onderwerpen met betrekking tot sociale inclusie. Dit vraagt om een klimaat waarin deelnemers zich veilig en gelijkwaardig voelen.

We hebben ook ervaren hoe waardevol het is om elkaar live te ontmoeten. Zoals eerder aangegeven hadden we te maken met de gevolgen van covid-19. Er waren lockdowns, schoolsluitingen en beperkingen voor kantoorwerk, vergaderingen en reizen. Het kwam erop neer dat een groot deel van ons werk vanuit huis moest gebeuren en dat overleg vooral online plaatsvond via Teams, mail of telefoon. Dit leidde tot nieuwe vormen van communicatie. Er zijn pogingen gedaan om het aantrekkelijk te maken met gevarieerd en vernieuwend

vormen van werk die het voordeel hadden tijdbesparend te zijn. Maar over het algemeen realiseerden we ons dat het uitwisselen van praktijkervaringen in de praktijk fundamenteel is voor het succes van samenwerking.

4. CONCLUSIE

Ongelijkheid is een heel breed aandachtsgebied. Zelfs als we ons beperken tot de ambitie om gelijke kansen voor jongeren in de leeftijd van 12-18 jaar en in een onderwijssetting te verbeteren, zijn er veel belanghebbenden en veel mogelijke knoppen om aan te draaien.

In 2022 zitten we midden in verschillende crisissituaties: COVID, oorlog, energie, klimaat, economie, vluchtelingen om er maar een paar te noemen. De wereld is kleiner geworden en de behoefte aan samenwerking is groter dan ooit. In elke crisis is er een groep mensen die meer last heeft van de negatieve effecten dan anderen. Over het algemeen zijn dit de mensen die al in een achterstandspositie zitten. In alle crisissituaties blijkt dat zij weer meer last zullen hebben van crisissituaties dan andere groepen. Veel wetenschappelijke studies hebben de negatieve effecten van COVID op kwetsbare groepen aangetoond. The Lancet publiceerde een studie over het beschermen van kwetsbare mensen tot de meest kwetsbare groepen. Een citaat uit het rapport: "De impact van deze tegenslagen op de toekomst van deze kinderen groeit scherp als zij het gevolg van COVID gaven aanleiding tot bezorgdheid over de afname van gelijke kansen op scholen. In een studie van de Universiteit Utrecht is onderwijsongelijkheid voor kwetsbare groepen onderzocht

2.

Een extra complicatie is de ervaring die we hadden dat organisaties in tijden van crisis geneigd zijn zich te richten op korte termijn activiteiten. Met andere woorden, als er zoveel onderwerpen zijn die om aandacht, capaciteit en financiering worstelen, zijn gelijke kansen en inclusie slechts enkele van de vele problemen die moeten worden aangepakt.

Maar we willen graag op een eerder positieve manier eindigen. Hoewel scholen en zelfs gemeenten sociale gelijkheid niet kunnen compenseren, kunnen zij wel een belangrijke bijdrage leveren. De belangrijkste succesfactoren voor een succesvol beleid liggen bij aandacht voor zowel strategie als proces.

Voor verbetering van de gelijkheid zijn beslissingen op strategisch niveau nodig; aangezien ongelijkheid vaak voortkomt uit situaties uit een ver verleden met verschillende sociale en economische oorzaken, zijn er geen succesvolle snelle oplossingen. Succesvolle interventies en goede tools verdienen het om ingebed te worden in de strategie van de organisatie.

Gelijkheid en sociale integratie zijn geen keuze maar een fundament van beleid. Om ongelijkheid te bestrijden, moeten alle belanghebbenden worden betrokken. Dat vraagt om een beleid met een community waarin professionals, ouders en jongeren elkaar ontmoeten, ideeën uitwisselen en verantwoordelijkheid voelen.

Een succesvolle aanpak vereist randvoorwaarden die de voortgang positief bevorderen; creatief denken, een goed werkklimaat en live contacten in een community waarin alle stakeholders betrokken zijn en waarin alle vormen van leren en ontwikkelen zijn opgenomen.

¹ [https://www.thelancet.com/journals/lanpub/article/PIIS2468-2667\(21\)00235-8/fulltext](https://www.thelancet.com/journals/lanpub/article/PIIS2468-2667(21)00235-8/fulltext) <https://>

² www.tandfonline.com/doi/pdf/10.1080/00313831.2021.2006307?needAccess=true

Alleen met deze fundamentele en gestructureerde beleidsaanpak kunnen we de hoogst onwenselijke situatie tegengaan en beëindigen waarin niet al onze jongeren gelijke kansen krijgen om hun talent te ontwikkelen.